Streszczenie

Niniejsza dysertacja podzielona została na trzy zakresy rozważań, które ukształtowały jej strukturę. Praca składa się zatem z trzech rozdziałów: teoretycznego, metodologicznego oraz empirycznego.

W Rozdziale I zostały zaprezentowane wybrane aspekty teoretycznych ujęć kar cielesnych metodą *desk study*. Zastosowano odniesienia do psychologicznych i socjologicznych teorii, które aplikują karanie cielesne w życie jednostki i sytuują ją w kontekście społecznym. W perspektywie pedagogicznej ukazano pedagogikę autorytarną jako prymarną myśl społecznego funkcjonowania Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL)- okresu lat dzieciństwa osób badanych. Teoretyczne rozważania ukierunkowano również na współczesne rozumienie kar cielesnych w perspektywach wychowawczej, prawnej oraz ekologicznego modelu uwarunkowania przemocy wobec dziecka w rodzinie. W kontekście prezentacji danych zastanych, zaprezentowano raporty dotyczące skali zjawiska w Polsce, jak również konsekwencje bicia dzieci w wymiarze osobistym, społecznym oraz ekonomicznym. W ramach teoretycznych założeń pracy zaprezentowano także paradygmatyczne przejście w ujęciu celu wychowania ku humanistycznym wartościom; „Chodzi tutaj o to, aby wychowanie nie tylko pomagało wychowankom umieć przeobrażać świat, ale również aby umieli być, umieli istnieć, byli wewnętrznie bogaci i szczęśliwi, a zarazem angażowali się w uczłowieczenie rzeczywistości, w której żyją”[1]. Założenie te stanowi podstawę przeglądu współczesnych koncepcji wychowania: porozumienia bez przemocy, rodzicielstwa bezwarunkowego oraz koncepcję kompetencji. Rozdział teoretyczny zamyka ujęcie doświadczenia jako przedmiotu badań w perspektywie jakościowej, która stanowi łącznik założeń teoretycznych z przyjętą metodologią przeprowadzonych badań.

Rozdział II stanowi zbiór metodologicznych założeń niniejszego projektu. Zostaną one zaprezentowane w dwóch odsłonach: założeń humanistycznego modelu badawczego oraz etycznych implikacji przebiegu procedury badawczej. Rozważania metodologiczne otwiera próba zarysowania nowych możliwości badania problemów społecznych w perspektywie humanistycznej. Z perspektywy humanistycznego modelu badań zostaną zatem szczegółowo opisane cele, przedmiot badań oraz problemy, jak również podejście i metoda badań. Dotarcie do koncepcji kar cielesnych utrwalonych w świadomości osób dorosłych umożliwiła fenomenografia w ujęciu podejścia badawczego. Badania zrealizowano metodą wywiadu fenomenograficznego (częściowo ustrukturalizowanego).

[1] A. Olubiński, Aktywność i działanie jako forma edukacji do samorealizacji czy zniewolenia? W świetle założeń edukacji humanistycznej i krytyczno-emancypacyjnej, Kraków 2018, s 210

Ze względu na szczególny charakter retrospekcji (odniesienia do wspomnień sytuacji niejednokrotnie trudnych) implikacje etyczne projektu metodologicznego stały się niezbędne. Zostaną one zaprezentowane w odniesieniu do etycznej odpowiedzialności badacza w prowadzeniu procedury badawczej w naukach społecznych, doboru metody badawczej, kryteriów etycznych doboru rozmówców oraz procedury zbierania danych i ich interpretacji

Część empiryczna niniejszej dysertacji została zawarta w Rozdziale III. Odnosi się on do kluczowych kategorii fenomenograficznych: kontekstu sytuacyjnego doświadczania kar cielesnych w dzieciństwie, ujęcia fenomenu karania w kolektywnej świadomości oraz różnych koncepcji kar cielesnych w odniesieniu do retrospekcji doświadczeń, jak również do budowanej obecnie relacji wychowawczej badanych i ich dzieci. Ostatni podrozdział części empirycznej stanowi próbę odpowiedzi na pytanie o szanse na zmianę schematów społecznych tworzących jednostkową wiedzę o wychowaniu, w kierunku humanistycznej relacji wychowawczej i jej warunki.